

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України 24 квітня 2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Беднарський Сергій Сергійович 1994 року народження, громадянин України. Освіта вища: закінчив у 2018 році Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Бізнес-адміністрування» (диплом магістра). «01» жовтня 2022 року зарахований за конкурсом до аспірантури філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 033 «Філософія». Беднарський Сергій Сергійович виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Філософія» зі спеціальності 033 Філософія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом по Харківському національному університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України «26» травня 2026 року № 0114-1/236, у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради:

Корабльова Надія Степанівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

рецензентів:

Титар Олена Володимирівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри теорії культури і філософії науки навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Ільїн Ілля Вікторович, кандидат філософських наук, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

офіційних опонентів:

Карпець Любов Анатоліївна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури;

Толстов Іван Вікторович, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та соціології Українського державного університету залізничного транспорту.

На засіданні «03» серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» Беднарському

Сергію Сергійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Digital Humanities та проєкт Просвітництва» за спеціальністю 033 «Філософія» відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна МОН України, м. Харків.

Науковий керівник – Перепелиця Олег Миколайович, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Проведений аналіз засвідчив її відповідність вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертації.

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей (4 – у співавторстві) у наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Porova, N., Perchyk, A., Miazin, M., & Bednarskyi, S. (2024). Digital modern: a philosophical perspective on urbanism and digital humanities. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*, (70), 133–140.

<https://doi.org/10.26565/2226-0994-2024-70-11>

2. Перчик, А. В., Беднарський, С. С. (2024). Між цитатою та кодом у діджимодерністській текстуальності: інтерпретація. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*, 70, 96–105.

<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2024-70-11>

3. Галстян, В. С., & Беднарський, С. С. (2025). Візуальна герменевтика в цифрову епоху. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*, (71), 42–51.

<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2025-71-05>

4. Беднарський, С. С. (2025). Цифрові гуманітарні науки: Cogito, ergo data. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, 2(98), 73–84. ISSN 2663-7650.

[https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(98\).2025.73-84](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(98).2025.73-84)

5. Мязін, М., Перчик, А., & Беднарський, С. (2026). Homo brassicus: на периферії digital modern. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*, (99), 127–137.

<https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences>

Зміст наукових публікацій свідчить про повноту опублікованих результатів дисертаційного дослідження.

У дискусії взяли участь голова ради, рецензенти та офіційні опоненти. Дисертаційна робота Беднарського С. С. оцінена позитивно: вона є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що характеризується високим рівнем теоретичної рефлексії, оригінальністю постановки проблеми та широкою міждисциплінарною обізнаністю автора. Разом із тим рецензенти та офіційні опоненти висловили зауваження.

Титар О. В., д. філос. н., доцент, професор кафедри теорії культури і філософії науки навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (рецензент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1). Більш докладно поясніть, в чому полягає діалектика в концепції «масштабованого читання» (scalable reading) (Лев Манович), в чому його принципова різниця з машинним читанням.

2). На яких принципах заснована ідея «критичного цифрового космополітизму» (с.97).

3). Як можуть поєднуватись цифрова демократизація та технічна непрозорість, в чому об'єктивність такої суперечності.

Ільїн І. В., к. філос. н., доцент кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада навчально-наукового інституту філософії, культурології, політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (рецензент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. У дисертації Digital Humanities розглядаються переважно як об'єкт філософської рефлексії та як простір трансформації гуманітарного знання, однак недостатньо уваги приділено питанню того, як цифрові технології змінюють саме філософування як практику. Інакше кажучи, у роботі цифровізація переважно аналізується на рівні культури, архівів, комунікацій, публічної сфери та гуманітарних інфраструктур, однак майже не порушується питання про те, чи змінює комп'ютер сам акт філософського мислення, читання та письма. Складається враження, що навіть у контексті цифрової гуманітаристики філософія продовжує мислитися передусім як сфера близького читання, обмеженого корпусу текстів та індивідуальної герменевтичної роботи людини. Водночас сучасні корпусні, алгоритмічні та мережеві методи вже сьогодні створюють умови для трансформації історико-філософських досліджень, аналізу великих масивів текстів, виявлення семантичних патернів, колокацій та структур аргументації, що потенційно змінює саму епістемологію філософського дослідження (про це хоча і вказано, але це не використано в самій роботі). У цьому контексті хотілося б побачити більш розгорнуту рефлексію щодо того, чому «цифрове філософування» не стало формою філософування в самій роботі про цифрове просвітництво. Іншими словами, в музиці до появи комп'ютерної програми Pro Tools музиканти працювали з аналоговими плівками, які потрібно було фізично різати, склеювати й перезаписувати, тоді як цифрові студії перетворили звук на гнучкий цифровий матеріал для швидкого монтажу, копіювання та аналізу. Так

само Digital Humanities могли б перетворити філософські тексти на матеріал для корпусного, алгоритмічного й мережевого аналізу, однак у дисертації цифрове філософування майже не змінює саму практику філософського дослідження.

2. У роботі активно використовуються сучасні дослідження, присвячені Просвітництву, цифровій гуманітаристиці та цифровій культурі, однак майже відсутній аналіз того, як саме філософи працювали або намагалися працювати з комп'ютерними технологіями в контексті власної інтелектуальної практики. Навіть згадки про Роберто Бузу, акторно-мережеву теорію чи Бернара Стіглера залишаються радше загальними та не переходять у розкриття значення їхніх проєктів для становлення цифрової філософії або технологізації читання. Тим часом саме ця проблематика є надзвичайно важливою для осмислення Digital Humanities як не лише культурного, але й епістемологічного феномена. Наприклад, аналіз ставлення Жака Дерріда, Жиль Делеза чи Жана Бодрієра до комп'ютерів показує парадоксальну ситуацію: філософи, які деконструювали антропоцентризм і наголошували на ролі технічних медіумів у формуванні суб'єкта, водночас виявляли значний скепсис щодо використання комп'ютерів для аналізу тексту та виробництва філософського знання (хоча, наприклад, Дерріда все ж таки користувався комп'ютером і навіть шукав відповідні слова в філософських творах). Натомість такі автори, як Андре Робіне (історико-філософські праці якого схвалював Жиль Дельоз), Бернар Стіглер, Жан-Люк Маріон, Бруно Латур тощо фактично поставили питання про можливість технологізації читання, комп'ютеризації історикофілософського дослідження та зміни самого статусу читача й дослідника в цифрову епоху. Тому залучення цієї проблематики могло б суттєво підсилити дисертацію, особливо в контексті того, як Digital Humanities трансформують не лише гуманітарне знання загалом, а й безпосередньо філософську практику.

3. У роботі зазначається, що автором розроблено концепцію «цифрового Просвітництва» як аналітичну модель для осмислення трансформації гуманістичних ідеалів у цифрову епоху. Водночас сам термін “Digital Enlightenment” вже використовується в сучасних дослідженнях цифрової культури, зокрема в межах проєкту “Digital Enlightenment Forum Yearbook” (з 2012 року). У зв'язку з цим у подальших дослідженнях було б важливо більш чітко співвіднести авторську концептуалізацію з уже наявними підходами, продемонструвати її відмінності, новизну та специфіку.

Карпець Л. А., д. філос. н., професор, завідувач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури (офіційний опонент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Дисертант заявляє про іманентний філософський підхід, а саме аналіз Digital Humanities зсередини їхніх власних методологічних настанов. Проте, оскільки Digital Humanities за своєю природою є продуктом експансії комп'ютерних наук (data science, програмування) у гуманітарну сферу, виникає питання: чи можливо здійснити точний іманентний аналіз Digital Humanities,

не вдаючись до трансцендентної (зовнішньої) щодо гуманітаристики логіки математичного моделювання та теорії алгоритмів?

2. «Цифрове Просвітництво» як метафора чи як нова епістема? Запропонована автором концепція «цифрового Просвітництва» є доволі оригінальним поворотом думки. Проте дискусійним є те, чи справді Digital Humanities продовжує класичний просвітницький проєкт, чи, навпаки, радикально заперечує його. Наприклад, якщо Просвітництво прагнуло до емансипації людини через індивідуальне критичне мислення, то Digital Humanities часто децентрує людину, переносючи фокус на «читання даних» (distant reading) та алгоритмічні узагальнення.

3. У переліку ключових слів фігурує «філософська антропологія», а в тексті згадується зв'язок Digital Humanities із сучасною філософською антропологією. Проте ні в меті, ні в жодному з 7 завдань дослідження антропологічний вимір прямо не артикульовано, акцент зміщено на епістемологію, раціональність та публічну сферу. Доцільно було б або чіткіше прописати антропологічний аспект у завданнях (наприклад, як цифрова гуманітаристика змінює уявлення про Homo Sapiens як носія знання), або прибрати цей маркер, щоб не перевантажувати роботу.

4. У четвертому пункті новизни порівнюються цифрові архіви/бібліотеки з просвітницькими енциклопедичними проєктами. Варто зауважити, що Просвітницька Енциклопедія (наприклад, Дідро та Д'Аламбера) мала жорстку ідеологічну, кураторську та ціннісну селекцію знання. Сучасні цифрові архіви часто є безсистемними сховищами даних (Big Data), де панує горизонтальна архівація без критичного відбору. Ця суттєва функціональна відмінність потребує глибшої експлікації в тексті дисертації.

5. Шосте завдання спрямоване на виявлення критичних аспектів (алгоритмічний контроль, цифрова нерівність). Проте в описі методології та новизни бракує посилань на конкретні філософські школи, які здійснювали критику Просвітництва (наприклад, Франкфуртська школа з їхньою «Діалектикою Просвітництва» Горкгаймера та Адорно). Без залучення цього бекграунду аналіз «алгоритмічної раціональності» ризикує залишитися на рівні соціологічної публіцистики, а не фундаментальної філософії.

6. Оскільки дисертація присвячена Digital Humanities, практичне значення виглядає дещо загальним («можуть бути використані у розробці...»). Було б переконливіше, якби автор зазначив, які саме критерії чи етико-філософські орієнтири (аксіологічні матриці) пропонуються для розробників сучасних цифрових освітніх платформ в Україні з метою уникнення алгоритмічного відчуження.

Толстов І. В., к. філос. н., доцент, завідувач кафедри філософії та соціології Українського державного університету залізничного транспорту (офіційний опонент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Надмірний оптимізм: концепція «цифрового Просвітництва» подекуди виглядає занадто оптимістичною на тлі аналізу «наглядного

капіталізму», що ставить під сумнів можливість реанімації просвітницької автономії.

2. Механізм «кодочитання»: автор наполягає на «епістемічній прозорості» алгоритмів, проте недостатньо розкрито, як гуманітарій без спеціальної підготовки може реально здійснювати «критичне кодочитання».

3. Методологічна напруга: поєднання акторно-мережевої теорії Б. Латура з критичною теорією Ю. Габермаса потребує додаткового обґрунтування через різні онтологічні засади щодо агентності суб'єкта.

4. Ризик релятивізму: у розділі про деколонізацію архівів відчувається певний крен у бік епістемологічного релятивізму, що може загрожувати універсальності наукового дискурсу.

5. Брак локальних прикладів: теоретичні побудови щодо «нової епістемології» виграли б від більш детального аналізу конкретних українських чи європейських цифрових проєктів на практиці.

Здобувач надав вичерпні відповіді на всі висловлені зауваження.

Додаткових зауважень, окрім тих, що вже були висвітлені у письмових рецензіях та відгуках офіційних опонентів, не надходило.

Дискусія мала конструктивний характер. Присутні одностайно відзначили високий науковий рівень дисертаційного дослідження, оригінальність постановки проблеми, ґрунтовність теоретико-методологічного апарату та вагомий особистий внесок здобувача в розвиток сучасної української філософії.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Беднарському Сергію Сергійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 033 «Філософія».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Надія КОРАБЛЬОВА